בעזהשי"ת

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טז ל).

ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה. חשוב חלבו כעל זבח וקרבנו אל תבזה. (סליחות עיו"כ).

ונראה לתרץ בהקדם מה שפירש **הגר"א** על המשנה (אבות פ"ג מ"א) 'ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון', ופירוש כי נתינת דין היא על מה שחטא, ונתינת חשבון הוא מפני שאין אדם חפשי מבלי לקיים המצות בכל שעה ורגע, אם כן באותו רגע שעבר עבירה, מלבד העבירה שעשה הרי באותו שעה לא עשה מצוה, וזה החשבון, שלא קיים מצוה בעת עשיית העבירה. עכ"ד.

ובייטב לב (פ' בראשית) מוסיף בזה כי בתשובה מיראה שעושה תשובה מחמת יראת העונש וכדומה, אין אדם מתחרט רק על העבירה שעשה, אמנם אם אדם עושה תשובה מאהבה שרוצה למלאות רצונו ית"ש ולקיים מצותיו, ולכן מתחרט גם על מה שבאותו שעה לא מילא רצונו יתברך בקיום איזה מצוה, וזהו שאמרו (יומא פו:) גדולה תשובה מאהבה שזדונות נעשית לו כזכיות, הכוונה שמתקן גם מה שלא עשה המצוה בעת ההוא, לכן נעשית לו כזכיות. ודפח"ח.

ועל פי זה כתב **העצי חיים** (בפ' בראשית ד"ה ויבא קין ובשבת תשובה אות ג' באריכות) לתת טעם שהחוטא צריך להביא קרבן ממין שיש שבו רוח חיים דוקא, לרמז בזה אשר הוא מתחרט מעיקרו על שתים רעות אשר עשה, הן מה שעבר בפועל ממש בעשותו העבירה, וגם על מה שעשה בהעלם מה שלא עשה שום מצוה בעת ההוא, ועל כן בדומה לו מביא דבר מן החי, שיש בו גוף בגשם ממשי, ועוד נוסף כח חיונו שהיא רוחני, גוף הקרבן העצם לכפר על עצם העבירה, ורוח החיים שבבהמה אשר טמון ונעלם בקרבו בא לכפר כנגד מה שלא עשה מצוה באותו שעה שהיא גם כן אין נראה במעשה העבירה.

ובזה מפרש מה הי' חטאו של קין, שדימה בנפשו הלא די לו אם יתכפר לו על מעשה החטא בפועל ממש, ועל כן הביא מנחה מפרי האדמה לכפר על מעשה העבירה לבד, ועל מה שביטל מלעשות מצוות לא הביא כלום, ועל זה אמר לו השי"ת הלא אם תטיב שאת, ר"ל אם תטיב לעשות מצוה ירצה אלקים את מעשיך, ואם לא תטיב, אף אם לא תעבור שום עבירה, אם כל זה לפתח וגו', כי רצון הבורא ית"ש בבריאת האדם שיעשה טוב בארץ, ולא די בזה שלא יעבור נגד רצונו כי אם לעבדו ולעשות רצונו. עכ"ד הנחמדים.

וי"ל עפ"י זה לפרש המדרש (ויקרא רבה י' ה') **כיון שיצא קין פגע בו אדם הראשון, אמר לו מה נעשה בדינך אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, באותה שעה אמר אדם הראשון (תהלים צב א') מזמור שיר ליום השבת,** ולפי הנ"ל אתי שפיר, שקין ענה לאדם שעשה תשובה ונתפשרתי, לשון פשרה' משמע שרק תיקון העבירה שעשה, אבל לא עשה תיקונו משלם לתקן גם מה שעיוות שלא עשה מצוה באותו זמן, באותה שעה אמר אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת, ואיתא בזוהר (ח"ב פח ע"ב) שבת שמא דקודשא בריך הוא, שבת מרמז לשם הוי"ה, ושם הוי"ה מרמזת על בחינת האהבה, בא לומר כי על ידי תשובה מאהבה בא האדם לעשות תשובה גם על מה שלא עשה מצוה באותו שעה, ועי"ז בא לידי תיקון השלם, וגם י"ל כי כתבו בספרים כי הוי"ה רמז מצו"ה, כי אותיות 'מ"צ' בא"ת ב"ש הוא י"ה', בא לומר כי צריכין גם לתקן על החשבון שלא עשה מצוה, וכשעושה תשובה גם על זה אז נעשית לו כזכיות.

וזהו ביאור הפייט, **ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה, חשוב חלבו כעל זבח וקרבנו אל תבזה,** כי לכאורה הלשון כפול, ולפי הנ"ל יבוא על נכון, שבא לרמז על שהקרבן והצום מכפרים על שני הדברים, בין על מעשה העבירה בעצמה, וכן על מה שלא עשה מצוה באותו שעה, וזהו **חשוב חלבו כעל זבח,** היינו גוף הבהמה שבא לכפר על העבירה שעשה, **וקרבנו אל תבזה,** היינו החיות של הקרבן שמכפר על מה שמכוסה שלא עשה מצוה בזמנה.

וזהו כוונת הכתוב, **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם, לפני ה' תטהרו,** כי עצם היום מכפר על גוף העבירה שעבר, **לפני הוי"ה תטהרו,** הוי"ה רמז לבחינת האהבה כנ"ל, כי ע"י תשובה מאהבה מתכפר לגמרי גם על מה שלא ניצל הזמן לעשות מצוות, ובזה מטהר את נפשו מכל סוג ופגם, כי נתכפר, ונעשה לו כזכיות.

❖ ❖ ❖

במה אקדם פני לא יוקח שוחד, ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד. אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרם הוי"ה אחד. (סליחות עיו"כ).

ויש לומר עפ"י דברי **הפרשת דרכים** (דרך מצרים דרוש ד') על מה דאיתא (שמו"ר פ"ג ד), שאמר משה באיזה זכות אוציא את ישראל ממצרים, ואמר לו ה' בהוציאך וכו' תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג יא-יב) דהיינו בזכות שעתידין לקבל התורה, ולכאורה קשה דהא כתב לעיל ואת צעקתם שמעתי וכו', כי ידעתי את מכאוביו (שמות ג ז) ובמדרש (שמו"ר פ"ג ב) אע"פ שיודע אני שעתידין להכאיבנו במדבר, הרי דנידונין רק לפי אותה שעה, ותירץ שכך מידתו של הקב"ה דמצרף טוב העתיד ולא רע העתיד, ועל פי דבריו כתב **הישמח משה** לפרש, מה שאומרים בפייט, **למען שמך הוי"ה וסלחתי לעווינו כי רב הוא,** כי שם הוי"ה מרמז הי' הוה ויהי' הכל אחד לפניו ית"ש, ומצרף טוב העתיד, ובזה וסלחתי לעווינו, אף **כי רב הוא** עכשיו, מ"מ בצירוף טוב העתיד הזכיות מרובין, עכדה"ק זי"ע.

ובזה יש לפרש מה שאמר הפייטן, **במה אקדם פני לא יוקח שוחד, ובידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד.** כי הלוא לב ידע צרת נפשו כי עוונותיו רבים מלמנות, **אבל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד, ועל זאת אני בוטח באומרם הוי"ה אחד.** שמרמז כי העבר וההוה והעתיד הכל אחד, ועוד דאיתא כי בעת הגאולה יעשו כל ישראל תשובה שלימה (עי' באריכות בדברי יואל שבת שובה אות ב'), ולכן הקב"ה גם מצרף תשובתן של ישראל בעת הגאולה עם מה שעושין עכשיו בזמן גלותן, ועל זאת אנו בטוחים כי ביום הזה יכפר לנו כל עוונותינו.

ובזה יש לפרש **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני הוי"ה תטהרו,** כי ע"י שם הוי"ה הרומז להי' הוה ויהי', על ידי זה תטהרו ונצא זכאים במשפט.

❖ ❖ ❖

ויה"ר שצבאות אזותינו ורבותינו הקדושים יזכו מלינו שנעבה לעמר חתימה טובה ושנת גאולה וישועה ושיתקבל תפילתינו לרחמים ולרצון.